

ቡና አምራቹንም ሆነ የዘርፉን ተዋናይ ተጠቃሚ ለማድረግ ሁሉም በጋራ መስራት ይጠበቅበታል!

በሣህለማርያም ገ/መድህን

ኤዲተር፤ ስንታየሁ ግርማ

‘ቡና የሰለጠነው ዓለም ተመራጭ መጠጥ ነው።’ ከአሜሪካ መስራቾች አንዱ የሆኑት እና 3ኛው የአሜሪካ ፕሬዝዳንት ቶማስ ጆፈርሰን፤ ከተናገሩት፡፡

ቡና እንደ እድልና የተፈጥሮ ጉዳይ ሆኖ በአስደናቂ ሁኔታ በስፋት የሚመረተው በእድገታቸው በመጠቁት ሳይሆን በማደግ ላይ ባሉ እና ደሀ አገሮች ውስጥ ነው።፤ አለም አቀፉ የቡና ድርጅት / ICO እንደ አውሮፓውያን አቆጣጠር June 2018 ያወጣው መረጃ እንደሚያመለክተው 50 የሚሆኑ ቡናን በብዛት የሚያመርቱ አገሮች ያሉ ሲሆን 18 የሚሆኑት አገራት በዝቅተኛ ደረጃ ያደጉ / Least developed አገራት ናቸው፡፡ ሌሎቹ በድህነት ላይ የሚገኙና በማደግ ላይ የሚገኙ አገራት ናቸው፡፡

በአጠቃላይ በነዚህ አገሮች ውስጥ ቡናን በአነስተኛ መሬት ላይ አድርጎ እያመረተ የሚገኘው አርሶ አደር 25 ሚሊዮን በላይ እንደሆነ መረጃዎች ያመለክታሉ፡፡ ከእነዚህ አገራት ውስጥ ብራዚል፣ ኢንዶኔዥያ፣ ኮሎምቢያ፣ ቪየትናምና ኢትዮጵያ ይገኙበታል፡፡ እነዚህ አገሮች ምንም እንኳን ከምርቱ ተፈላጊነት አንጻር የሚገባቸውን ጥቅም አግኝተዋል ባይባልም፤ ብዙ ሚሊዮን የሚሆኑ ዜጎቻቸው ግን የህይወታቸው መሰረት አድርገው ኑሯቸውን ይገፉበታል፡፡

አገሮቹ ወደተለያዩ ሀብታም አገራት በሽያጭ በሚልኩት ቡና በሚያገኙት የውጭ ምንዛሪ ወጪያቸውን ለመሸፈን ጥረት የሚያደርጉ ሲሆን፤ ኢኮኖሚያቸውንም አንድ ደረጃ ፈቀቅ ለማድረግ እድሉን ያገኛሉ። ይህን ሁኔታ በተቃራኒው ማሰብ ቢቻልና ተፈጥሮ ቡናን የማብቀል ፀጋዋን ለሀብታም አገሮች ብቻ ሰጥታው ቢሆን ኖሮ እነዚህ ደሀ አገራት ምን ያህል የኢኮኖሚ ጉድለት እንደሚያገገላቸው፤ ምን ያህል አርሶ አደሮቻቸውና በዘርፍ ሠንሰለቱ ውስጥ የታቀፉት ዜጎቻቸው በችግር አለንጋ ሊገረፉ ይችሉ እንደነበር ለመገመት ይቻላል። በእነዚህ ደሀ አገሮች ውስጥ የሚኖረውና ቡናን በየቀኑ ፉት ሳይል ከማይውለው ዜጋም መካከል ምን ያህሉ ገንዘብ ከፍሎ ቡናን አጣጥሞ ሊውል ይችል እንደነበር ለመገመት አያዳግትም።

በመሆኑም ቡና የኑሮ መሠረት፣ የልማት ዋልታ፣ የውጭ ምንዛሪ ምንጭ እንዲሁም የገጠርና ከተማውን ወጣት እና ሴቶች ከስራ አጥነት ችግር የሚያላቅቅ ድንቅ ብቃት ያለው የተፈጥሮ ፀጋ መሆኑን መረዳት ይቻላል። ከአለም አቀፍ ገበያና ተፈላጊነት አንጻር ሲታይ እጅግ በጣም ተወዳጅ እና ትልቅ ዋጋ ለው ሲሆን እርጥበታማ ቦታዎች ለህልውናው ተስማሚ እንደሚሆነው ባለሙያዎች ይስማሙበታል።

በዓለም ላይ የቡና ፍጆታ በየጊዜው እየጨመረ ይገኛል። አለም አቀፉ የቡና ድርጅት / ICO እንደሚለው የአለማችን የቡና ፍጆታ በየዓመቱ የ 2 በመቶ ጭማሪ እያሳየ እንደሚገኝ ይገልጻል። ICO በየእለቱ ፉት የሚባለው 1.4 ቢሊዮን ስኒ ቡና ነው ሲል ሌሎች ደግሞ 2.25 ቢሊዮን ያደርሱታል። 45 በመቶ ወይም 400 ሚሊዮን በላይ የሚሆነውን ስኒ ቡና የሚልፉት አሜሪካኖች እንደሆኑም ፅሁፎች ያመለክታሉ (The Coffee Paradox)። ከሁሉም በላይ የሚገርመው ነገር ግን ለሸማቹ የቡና ዋጋ ባይቀንስም በዓለም ገበያ ግን ባለፉት 13 ዓመታት ታይቶ በማይታወቅ ሁኔታ የቡና ዋጋ ቤኖት ዳቪድን እና ስቲፋኖ ፓንቴ የተባሉ ፀሀፊዎች የቡና እንቅስቃሴ/ Coffee Paradox በሚለው መጽሀፋቸው ላይ እንደሚሉት በአለም ላይ ቡና የሚያመርቱ አገራት በከፍተኛ ቀውስ ውስጥ የሚገኙ ሲሆን በበለፀጉት አገራት ቡና መጠጣት በከፍተኛ ሁኔታ እያደገና የዘመናዊነትም መገለጫ እየሆነ መምጣቱን ይገልጻሉ።

እናም በዓለማችን እጅግ ተፈላጊ የሆነው ይህ ምርት በየቀኑ መሬቱን ጭሮ፣ ጉልበቱን አፍስሶና በርካታ ውጣ ውረዶችን ተጋፍሮ እየተንከባከበ ለገበያ የሚያቀርበውን አርሶ አደር ካለበት ከእጅ ወደ አፍ ኑሮ ፈቀቅ ሊያደርገው አለመቻሉ ባለፈው ሳምንት በኬንያ ናይሮቢ የተካሄደው አለም አቀፍ የቡና ስብሰባ ላይ አጽንዖት ተደርጎበት ተነስቷል፡፡ ኢትዮጵያም ተሳትፋ አቋሟን ገልጻለች፡፡

በየጊዜው ዝቅና ከፍ እያለ የሚገኘውም የዓለም የቡና ዋጋም በየደረጃው የሚገኘውን ተዋናይ በቅጡ ሊደግፈው እንዳልቻለ ተወስኗል። እንደውም እንደ ዓለም አቀፉ የቡና ድርጅት መረጃ ከሆነ ባለፉት ሁለት ዓመታት በሚሊዮን የሚቆጠሩ ቡና አምራቾች ምርታቸውን ለገበያ አቅርበው በዋጋ በኩል የገጠማቸው ቅናሽ ከ30 በመቶ በላይ እንደሆነ ይጠቁማል። በመሆኑም በዓለማችን ላይ የሚገኙት ቡና አምራች ገበሬዎች ኑሮ ከድጡ ወደ ማጡ እየሆነ መጥቷል። በዚህ ምክንያት የምርት ወጪያቸውን እንኳ ሊሸፍኑ ያልቻሉበት ደረጃ ላይ ደርሰዋል ይላል።

ከእነዚህ እውነታዎች በስተጀርባ ደግሞ የተለያዩ ችግሮች እንዳሉ ግልጽ ነው። በኬንያ ናይሮቢ በተካሄደው አለም አቀፍ የቡና ስብሰባ ላይ በምክንያትነት ተለይተው ከቀረቡት ውስጥ የግብዓት አቅርቦት ችግር፣ እድሜ ጠገብ የቡና ዛፎች በስፋት መኖር፣ የጥራት ችግር፣ የምግብ ዋስትና እንዲሁም ጤናና ትምህርትን የመሳሰሉ መሰረታዊ አገልግሎቶች አለመሟላት፣ በገጠሩ አካባቢ የሚበረታው ድህነት፣ ወደ ሌሎች አገሮች እና ወደ ከተሞች የሚደረግ ፍልሰት፣ እንዲሁም ሌሎች ውስብስብ ማህበራዊ ችግሮች በምክንያትነት ሊጠቀሱ እንደሚችሉ አመልክቷል።

በቡና ዋጋ ላይ የሚታየው ማሽቆልቆል በቅርቡ ይቀለበሳል ተብሎ እንደማይታሰብ ነው በአለም አቀፍ ስብሰባው ላይ የተመለከተው። በዚህ ከዋጋ ማሽቆልቆል በተጨማሪ ምርቱ ከአየር ንብረት ጋር ተያይዞ ለሚመጣ ችግር፣ ለተባይ፣ ለበሽታና ሌሎች ችግሮች ተጋላጭ በመሆኑ በአንዳንድ ቦታዎች ላይ ከነጭራሹ ፊታቸውን ከቡናው ዘርፍ ላይ ሊያዙሩ እንደሚችሉ ስጋት እንዳለ ተጠቁሟል።

በመሆኑም ቡና አምራች ሆኑ አርሶ አደሮችን ቀጣይ ኢኮኖሚ ተጠቃሚነት የማረጋገጥ ስራ ለነገዩ የማይባል ተግባር መሆኑ እንደሚሰመርበት ተመልክቷል። እሴት ሰንሰለቱም ሚዛናዊ የሆነና ሁሉንም ተዋናዮች ሊጠቅም በሚያስችል፣ አጠቃላይ ግልጽና ጤናማ በሆነ መርሆ ላይ ተመሰረተ እንዲሆን ሁሉም አገር በጋራ መስራት እንደሚጠበቅበት ተወስኗል። ጉባዔው ለቡና ቀጣይነት አስቸኳይ እርምጃዎች መወሰድ እንዳለባቸው በአምራች አገሮች መግባባት ላይ ተደርሷል። ከዚህ አንጻር መንግስታትም የተለየ የኤክስፖርት ማበረታቻ ሊያደርጉ ይገባል። ለምሳሌ ከንግድ ትርፍ ግብር ነጻ ማድረግ ወይንም መጣኔውን መቀነስ አንዱ መፍትሄ ሊሆን ይችላል።